ВІДГУК

опонента на дисертаційну роботу кандидата сільськогосподарських наук, старшого дослідника **Адміної Наталії Григорівни** на тему: **«Обґрунтування технологічних параметрів утримання високопродуктивних стад в умовах інтенсифікації молочного скотарства»**, подану на здобуття наукового ступеня доктора сільськогосподарських наук за спеціальністю 06.02.04 – технологія виробництва продуктів тваринництва

1. Ступінь актуальності обраної теми докторської дисертації.

Сучасний етап розвитку молочного скотарства в Україні та світі характеризується активними процесами інтенсифікації виробництва, що зумовлено зростанням попиту на молоко і молочні продукти, підвищенням вимог до їх якості, а також необхідністю забезпечення конкурентоспроможності галузі в умовах глобалізації аграрних ринків. Основним напрямом інтенсифікації молочного скотарства є створення високопродуктивних стад із використанням генетично цінного поголів'я, сучасних технологій утримання, годівлі та управління виробничими процесами.

Наукові дослідження, проведені дисертанткою зумовлені сучасними викликами аграрного сектору, пов'язаними зі зростанням попиту на якісну молочну продукцію, необхідністю підвищення економічної ефективності виробництва та забезпечення конкурентоспроможності господарств. Високопродуктивні корови є особливо чутливими до факторів зовнішнього середовища. Невідповідність цих параметрів фізіологічним потребам тварин призводить до зниження продуктивності, погіршення відтворювальної здатності, збільшення захворюваності та скорочення тривалості господарського використання. Тому науково обґрунтоване визначення та впровадження технологічних параметрів є ключовим чинником стабільного розвитку молочного скотарства.

Особливої уваги потребує адаптація сучасних технологій утримання до умов конкретних господарств, з урахуванням кліматичних, технологічних, зоотехнічних та ресурсних особливостей. Впровадження інноваційних рішень сприяє підвищенню ефективності виробництва, але водночас потребує належного наукового обґрунтування та оптимізації.

На підставі проаналізованих аспектів є підстави вважати, що дослідження технологічних параметрів утримання високопродуктивних стад в умовах інтенсифікації молочного скотарства є актуальним і своєчасним, оскільки спрямоване на підвищення продуктивності тварин, зниження витрат виробництва,

забезпечення добробуту тварин та отримання високоякісної молочної продукції, що відповідає сучасним стандартам безпечності та якості. Значущість досліджуваної наукової проблеми підтверджується її тісним зв'язком з державними тематиками науково-дослідних робіт, які впродовж останнього десятиліття реалізуються в Інституті тваринництва НААН.

2. Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у докторській дисертації, їх новизна і загальнонаціональне/світове значення.

Дисертаційне дослідження Адміної Наталії Григорівни спрямоване на вивчення впливу паратипових чинників та окремих елементів технології за різних систем утримання на добробут молочної худоби з метою опрацювання комплексних науково-інноваційних підходів, що забезпечують створення оптимальних умов для максимальної реалізації продуктивного потенціалу тварин. Експериментальну частину проведено коректно з методичної точки зору на достатній кількості тварин різної статі та віку на базі значної кількості господарств, розташованих у різних регіонах України. У процесі виконання досліджень застосовано комплекс взаємодоповнюючих методів: ретроспективні, зоотехнічні, метрологічні, економіко-математичні із залученням сучасних прикладних пакетів програм для обробки та аналізу даних. Результати дослідження вирізняються науковою новизною та мають загальнонаціональне значення, оскільки дали змогу обґрунтувати ефективні технологічні параметри утримання високопродуктивних молочних стад, які спрямовані на максимальну реалізацію продуктивного потенціалу тварин, подовження періоду їх господарського використання та підвищення якості молока з урахуванням впливу паратипових факторів.

Сформульовані висновки достатньо обґрунтовані та відповідають як теоретичним положенням, так і отриманим результатам дослідження. Викладені у роботі теоретичні положення і практичні напрацювання доведені до рівня управлінських рішень, методичних розробок і рекомендацій, які використовуються у практичній діяльності дослідних господарств Харківської та Полтавської областей, що підтверджено актами апробації та впровадження.

3. Повнота викладення основних результатів докторської дисертації в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації.

Загалом робота характеризується єдністю змісту, а виклад матеріалу відповідає вимогам наукового стилю. Дисертаційну роботу викладено на 441 сторінці комп'ютерного тексту. Вона містить 97 таблиць, проілюстрована 29 рисунками та складається з анотацій, вступу, огляду літератури, матеріалів і методів досліджень, результатів власних експериментальних досліджень, їх аналізу і узагальнення, висновків, пропозицій виробництву, списку використаних джерел, який включає 653 джерела, у тому числі 522 – латиницею та 5 додатків.

Термінологія в дисертації використана виважено й доречно, без перевантаження тексту складними конструкціями, завдяки чому виклад матеріалу є легким для сприйняття, зрозумілим і логічно структурованим, що також свідчить про високий рівень підготовки здобувача.

Основні положення дисертації опубліковано в 39 наукових публікаціях, зокрема 21 стаття представлена у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України категорії «Б», 1 стаття у зарубіжному науковому виданні, 3 статті у періодичних виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection і Scopus, 14 – тезах наукових доповідей. Загалом логічна та виважена структура дисертаційної роботи дозволила акцентувати увагу на основних напрямах і ключових аспектах досліджуваної проблематики.

4. Відсутність академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації.

У докторській дисертації Адміної Н. Г. відсутні ознаки академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації, використання ШІ згенерованих текстів.

5. Зауваження та дискусійні питання щодо положень докторської дисертації.

Отримані результати дослідження та їх теоретичне опрацювання забезпечили формування обґрунтованих висновків, що мають істотне теоретичне й практичне значення. Водночас у процесі ознайомлення з роботою виникли окремі запитання та зауваження:

1. Потребує уточнення, що саме здобувач вкладає у поняття «добробут тварин» та чи розглядається його зв'язок із запровадженими в Україні з 1 січня 2026 року вимогами до благополуччя тварин, визначеними Міністерством економіки України і такими, що підлягають контролю з боку Держпродспоживслужби.

2. Доцільно уточнити, у чому саме полягає інноваційний підхід до дослідження, оскільки подібні роботи вже виконувалися раніше.

3. Що здобувач розуміє під терміном «високопродуктивні стада» у контексті дослідження?

4. Бажано уточнити, які саме аспекти інтенсифікації молочного скотарства враховувались в роботі.

5. Табл. 3.36 та ін. Що характеризує показник «частка плідних осіменінь» і чим можна пояснити його низькі значення?

6. При вивченні зв'язків ознак типу будови тіла з іншими функціональними ознаками молочної худоби здобувачка у одних випадках використовує чинник «господарство», а в інших — «технологія утримання». Чи є ці чинники тотожними, чи «господарство» розглядається як узагальнений вплив, а «технологія утримання» – як окремий специфічний чинник?

7. Чим можна пояснити такий значний ступінь впливу чинника «господарство» на ріст корів? 18, 9 % – це дуже високий ступінь впливу.

8. Бажано конкретизувати, для яких саме типів господарств або виробничих умов (промислові комплекси, фермерські господарства) будуть застосовуватись результати дослідження.

Зауваження, висловлені під час рецензування, не змінюють загальної позитивної оцінки роботи, яка є завершеним і цілісним науковим дослідженням та містить значущі результати як для практиків молочного скотарства, так і для науковців у цій галузі.

6. Висновок.

З огляду на актуальність теми, належний науковий рівень виконання, новизну та практичну значущість результатів, а також обґрунтованість висновків і цінність запропонованих рекомендацій для виробництва, дисертація Адміної Наталії Григорівни, подана до захисту, є цілісним і завершеним науковим дослідженням, виконаним здобувачем самостійно в межах державної тематики з питань розвитку молочного скотарства в Україні. Вважаю, що докторська дисертація на тему «Обґрунтування технологічних параметрів утримання високопродуктивних стад в умовах інтенсифікації молочного скотарства» оформлена відповідно до вимог Міністерства освіти й науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», відповідає вимогам «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів від 17 листопада 2021 року № 1197, а її авторка Адміна Наталія Григорівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора сільськогосподарських наук за спеціальністю 06.02.04 – технологія виробництва продуктів тваринництва.

Опонент: доктор сільськогосподарських наук, професор, академік НААН, завідувач кафедри технології виробництва і переробки продукції тваринництва та кінології Сумського національного аграрного університету

Володимир ЛАДИКА

Підпис доктора сільськогосподарських наук, професора, академіка НААН, завідувача кафедри технології виробництва і переробки продукції тваринництва та кінології Ладики Володимира Івановича засвідчую:

ПІДПИС Ладика В.І.
ЗАСВІДЧУЮ
ПРОВІДНИЙ ФАХІВЕЦЬ Гейца С.І.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ * СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ *
ВІДДІЛ ДІЛОВОДСТВА